

บทที่ 13

การจัดสภาพแวดล้อมและการสร้างบรรยากาศในชั้นเรียน

การที่ครูจะประสบความสำเร็จในการสอนได้นั้นขึ้นอยู่กับความสามารถของครูในการเลือกใช้วิธีสอนที่เหมาะสม รวมทั้งการจัดสภาพแวดล้อม และการสร้างบรรยากาศในชั้นเรียน เพื่อให้นักเรียนสนใจสิ่งที่ครูสอน การดำเนินการสอนจึงจะบรรลุจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ ผู้เรียนได้รับความรู้ เกิดการเรียนรู้ ได้รับประโยชน์สูงสุดในการเรียน

การจัดสภาพแวดล้อมในการเรียน

ผู้สอนจำเป็นต้องดำเนินการจัด ศึกษา วิเคราะห์องค์ประกอบและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมในการเรียน ซึ่งได้แก่ ผู้สอน การจัดสภาพแวดล้อมของกิจกรรมการเรียนการสอน การจัดสภาพแวดล้อมของห้องเรียน และการบริหารงานของโรงเรียน เนื่องจากองค์ประกอบทั้ง 4 ด้านนี้ มีอิทธิพลและมีส่วนเกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมในการเรียน เพื่อเป็นการสร้างบรรยากาศการเรียนให้น่าสนใจ ทำให้ผู้เรียนเห็นว่าการศึกษาในโรงเรียนเป็นสิ่งที่มีความหมาย และมีคุณค่าต่อการเรียนรู้อย่างแท้จริง

ผู้สอน

ผู้สอน หรือครู จะมีอิทธิพลและมีบทบาทในการจัดสภาพแวดล้อมในด้านการเรียนการสอน เพื่อสร้างบรรยากาศในชั้นเรียน โดยทั่วไปครูจะมีงานหลายด้านที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ของนักเรียน ครูแต่ละคนย่อมมีบุคลิก และวิธีดำเนินงานของตนเอง การศึกษาบทบาทและหน้าที่ของครูอย่างละเอียดจะช่วยให้ผู้สอนเข้าใจบทบาทในวิชาชีพของตนเอง และเป็นแนวทางในการปรับปรุงตนเองด้วย ดังนั้น บทบาทของครูจึงมีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนการสอนในชั้นเรียน ซึ่งจะดำเนินไปด้วยดี เมื่อครูใช้อุปกรณ์การสอนที่เหมาะสม มีวิธีการสอน และการอธิบายที่ดี ชัดเจน มีความเข้าใจผู้เรียน ครูและนักเรียนมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน สิ่งเหล่านี้จะช่วยให้นักเรียน ไม่มีความตึงเครียดในการเรียน นักเรียนเกิดการเรียนรู้และสนใจการเรียน

โดยทั่วไป ลักษณะของครูที่สอนในชั้นเรียนจะมีอยู่ 4 ประเภท คือ

1. เข้มงวดในการสอน (Authoritarian)

ครูประเภทนี้จะเข้มงวด และควบคุมนักเรียนอย่างมาก นักเรียนจะต้องนั่งประจำที่

นั่งของตนเองตลอดเทอมในวิชานั้นๆ โต๊ะเรียน และเก้าอี้จะต้องอยู่ในระเบียบ ในระหว่างการเรียน นักเรียนจะต้องนั่งเรียนในที่นั่งของตนเอง และไม่อนุญาตให้นักเรียนเดินไปมาในชั้นเรียน หรือลาออกนอกชั้นเรียน ดังนั้น นักเรียนจะเรียนตามที่ครูสอน โดยไม่มีการถามคำถาม พุดคุย หรือปรึกษาหารือกันระหว่างนักเรียน ครูประเภทนี้จะไม่นิยมจัดกิจกรรมการเรียนที่นอกเหนือจากการสอนในชั้นเรียน และมีความเห็นว่า กิจกรรมอื่นๆ จะทำให้นักเรียนขาดความสนใจในการเรียน นักเรียนควรจะเรียนรู้ และได้รับความรู้อย่างแท้จริงจากการฟังบรรยายของครูเท่านั้น สำหรับนักเรียนเองจะไม่กล้าที่จะคิดหรือแสดงความคิดเห็นเนื่องจากจะต้องทำตามที่ครูบอกให้ทำ และครูจะเป็นผู้ตัดสินใจแต่เพียงผู้เดียว ดังนั้นลักษณะการสอนของครูแบบนี้ จะไม่สร้างแรงจูงใจในการเรียนและไม่ก่อให้เกิดความคิดริเริ่มที่ดีแก่นักเรียน บรรยากาศในการเรียนการสอนจะค่อนข้างอึดอัด

2. มีความเป็นครู (Authoritative)

ลักษณะของครูประเภทนี้จะเข้มงวด และควบคุมนักเรียนเช่นเดียวกัน แต่ให้โอกาสและสนับสนุนให้นักเรียนได้มีอิสระบ้าง ครูจะอธิบาย และชี้แจงเหตุผลของการใช้กฎ ระเบียบในชั้นเรียน หรือการตัดสินใจของครูในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ในกรณีที่นักเรียนทำผิดระเบียบ ครูจะทำโทษหรือบอกกล่าวด้วยวิธีสุภาพ แต่เข้มแข็งและเอาจริงเอจัง ครูจะเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นได้ในชั้นเรียน หรือระหว่างการเรียนการสอนถ้าความคิดเห็น หรือคำถามนั้นสอดคล้องกับเนื้อหาวิชาที่กำลังเรียนอยู่ บรรยากาศการเรียนการสอน จะเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้ และฝึกทักษะในการสื่อสารซึ่งกันและกัน ครูจะแสดงความเอาใจใส่แก่นักเรียน ให้ความสนใจ และให้กำลังใจแก่นักเรียนในการเรียน ครูจะตรวจการบ้านนักเรียนและให้ข้อเสนอแนะเสมอๆ รวมทั้งสนับสนุนให้นักเรียนมีความเชื่อมั่นตนเอง มีพฤติกรรมที่ตอบสนองต่อสังคมในทางที่ถูกต้อง และกระตุ้นให้ผู้เรียนสามารถทำกิจกรรมให้ประสบความสำเร็จได้ ครูจะเป็นผู้แนะนำให้นักเรียนทำโครงการต่างๆ ให้ประสบความสำเร็จด้วยตนเอง มากกว่าจะเป็นผู้นำให้นักเรียนทำโครงการตามความประสงค์ของครู

3. ตามใจนักเรียน (Laissez-faire)

ครูจะออกคำสั่ง หรือควบคุมชั้นดูแลนักเรียนน้อยมาก ส่วนใหญ่แล้วครูจะอนุญาตให้นักเรียนทำด้วยตนเอง ตามความพอใจ และความต้องการของนักเรียน ครูจะไม่ใช้กฎระเบียบใดๆ บังคับการกระทำของนักเรียน และไม่ต้องการทำให้นักเรียนรู้สึกเสียใจ หรือผิดหวัง เมื่อนักเรียนไม่สนใจบทเรียน ครูจะคิดว่าการสอนของตนเองไม่สามารถสร้างความสนใจให้แก่ นักเรียนได้ และเมื่อนักเรียนพูดหรือถามในระหว่างการบรรยาย ครูจะยอมรับ และเชื่อว่านักเรียนจะต้องมีเรื่องสำคัญที่จะพูด หรือให้ข้อเสนอแนะ ในระหว่างการสอน ครูจะให้ความสนใจ และเอาใจใส่ต่อความรู้สึก และอารมณ์ของนักเรียนตลอดเวลา มากกว่าการควบคุมชั้นเรียน ในบางครั้งครูจะไม่สนใจกับเนื้อหาวิชาการในการตัดสินใจ แต่จะขึ้นอยู่กับความคิดเห็นหรือความรู้สึกของนัก

เรียนทั้งชั้นเป็นส่วนใหญ่ ครูลักษณะนี้ต้องการที่จะเป็นเพื่อน หรือเป็นมิตรกับนักเรียนทั้งในชั้นเรียน และนอกเวลาเรียน โดยไม่มีขอบเขตระหว่างความเป็นครู และการเป็นเพื่อนกับนักเรียน การตามใจนักเรียนในลักษณะนี้จะทำให้นักเรียนไม่สามารถควบคุมตนเองในการประพฤติ หรือปฏิบัติต่อสังคมในทางที่ถูกต้องได้ เนื่องจากครูละเลยการควบคุม เมื่อถามความเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับครูในลักษณะนี้ จะได้รับคำตอบว่า ครูเป็นคนใจดีที่นักเรียนทุกคนชอบ ทุกอย่างดูง่าย ๆ สำหรับการเรียนในชั้นเรียนไม่ค่อยมีระเบียบ แต่เราจะไม่ได้รับอะไรเลยในการเรียน

4. ไม่เอาใจใส่การสอน (Indifferent)

ครูลักษณะนี้จะไม่ใส่ใจการเรียนการสอนในชั้นเรียน หรือนักเรียน ครูจะสอนไปเรื่อย ๆ เหมือนชั่วโมงเดิม ๆ ที่เคยสอนมา ไม่มีการดูหรือกวาดขันในการเรียนของนักเรียนแต่อย่างใด ไม่สนใจที่จะจัดกิจกรรมการสอนอื่นๆ นอกสถานที่ หรือเสนอโครงการทางวิชาการ ไม่เตรียมการสอน ดังนั้นห้องเรียนจึงค่อนข้างขาดระเบียบวินัยที่ดีงาม ครูขาดทักษะในการสอน ไม่มีความเชื่อมั่น และไม่ส่งเสริมให้นักเรียนมีระเบียบวินัย การเรียนการสอนดำเนินไปในลักษณะที่ฆ่าเวลาไปวัน ๆ เท่านั้น นักเรียนไม่มีโอกาสฝึกทักษะการสนทนา การสื่อสาร พุดจา หรือถกเถียงปัญหาต่าง ๆ ครูไม่สามารถควบคุมชั้นเรียนได้ และนักเรียนจะไม่ได้รับความรู้ในการเรียนเลย ไม่มีการสั่งการบ้าน การสอนส่วนใหญ่จะเป็นการบรรยายโดยไม่มีอุปกรณ์การสอน ถ้ามีเวลาเหลือในทำชั่วโมง ครูจะให้ให้นักเรียนอ่านหนังสือเงียบ ๆ หรือพูดกันค่อย ๆ นักเรียนจะต้องรับผิดชอบการเรียนศึกษาและชวนขยายหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเอง

การจัดสภาพแวดล้อมในด้านการเรียนการสอนเพื่อเป็นการสร้างบรรยากาศที่ดีในชั้นเรียน ครูควรมีบทบาทหรือพฤติกรรมในลักษณะที่จะส่งเสริมการเรียนการสอนของนักเรียนในชั้นเรียนได้ดังต่อไปนี้

1) ลักษณะของครูในฐานะที่เป็นผู้นำของชั้นเรียน ซึ่งครูแต่ละคนจะมีความแตกต่างกันในบุคลิกภาพ การเป็นผู้นำชั้นเรียน หรือกลุ่ม และจะมีอิทธิพลต่อสภาพการเรียนการสอนในชั้นเรียนได้

2) การเลือกวิธีสอน แนวทางการอธิบาย การเลือกใช้อุปกรณ์การสอน และความเป็นกันเองกับนักเรียนของครูจะมีส่วนสร้างบรรยากาศการเรียนในชั้นเรียนในทางที่ดี หรือในด้านตรงกันข้ามได้

3) การให้นักเรียนได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระไม่มีความตึงเครียดในการเรียน นักเรียนสามารถเลือกกลุ่มทำงาน หรือเลือกหัวข้อเรื่องที่น่าสนใจในการศึกษา รวมทั้งมีความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มในการเรียน

4) การที่ครูมีความเข้าใจลักษณะของพฤติกรรมของผู้เรียน ทั้งที่เป็นกลุ่มและรายบุคคล จะทำให้ครู สามารถจัดกิจกรรม เข้าใจและสามารถวิเคราะห์พฤติกรรมของผู้เรียน ในขณะที่ผู้เรียนกำลังดำเนินกิจกรรมอยู่ และสามารถแก้ปัญหาต่างๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นได้

5) ครูจะต้องเข้าใจตนเอง และปรับตนเองให้เข้ากับสถานการณ์ต่างๆ ได้ ในลักษณะที่ตนเองเป็นผู้นำในชั้นเรียน มีความเข้าใจนักเรียน ประพฤติตนให้เป็นที่น่านับถือ และเข้าใจบทบาทของตนเอง

6) การสื่อความหมายของครูในระหว่างการเรียนการสอน หมายถึงการที่ครูสามารถใช้คำพูดที่สร้างความสนใจของผู้เรียน และใช้วิธีการอธิบาย พูด หรือถามคำถามนักเรียน และให้กำลังใจแก่ผู้เรียน เมื่อตอบคำถาม หรือทำกิจกรรมได้อย่างถูกต้อง

นอกจากบทบาทของครู จะช่วยเสริมบรรยากาศในการเรียน ทำให้ผู้เรียนสนใจกิจกรรมการเรียนการสอนที่ครูจัดขึ้นแล้ว ความสัมพันธ์ ความเป็นประชาธิปไตยในการอยู่และการทำงานร่วมกันระหว่างครูกับบุคลากรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนจะช่วยเสริมสร้างบรรยากาศที่ดีในชั้นเรียนได้เช่นเดียวกัน ดังต่อไปนี้

1) ความสัมพันธ์ระหว่างครู และนักเรียน ในชั้นเรียน ซึ่งนักเรียนจะชื่นชมต่อครูที่มีความเห็นอกเห็นใจนักเรียน ให้ความร่วมมือกับนักเรียนในการช่วยแก้ปัญหาต่างๆ มีลักษณะของการเป็นประชาธิปไตย มีความอดทน เอาใจใส่นักเรียน และมีบุคลิกภาพที่อ่อนโยน ในทางตรงกันข้าม ถ้าครูมีลักษณะที่เอาแต่ใจตนเอง ดุ และต่อต้านความคิดเห็นของนักเรียน นักเรียนในชั้นเรียนจะรู้สึกไม่พอใจ มีการต่อต้าน ก้าวร้าว และการทำงานกลุ่มก็จะให้ผลตอบแทนในด้านคุณค่าของการทำงานที่ต่ำ

2) ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนด้วยกัน ซึ่งเป็นหน้าที่ของครูจะต้องเข้าใจนักเรียน ปัญหาของนักเรียนในระหว่างเพื่อนด้วยกัน การเป็นที่ยอมรับของเพื่อนในการทำงาน ซึ่งจะทำให้เกิดปัญหาในการเรียน และการทำงานร่วมกันได้ ดังนั้นครูจะต้องสามารถวิเคราะห์สภาพปัญหาของสังคมในระหว่างนักเรียนด้วยกันในชั้นเรียน พิจารณาสาเหตุที่นักเรียนบางคนไม่เป็นที่ยอมรับในกลุ่มเพื่อน และจัดโปรแกรมการเรียนการสอนเพื่อประสานความสัมพันธ์ ให้นักเรียนทุกคนสามารถทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม รวมทั้งการจัดกลุ่มย่อย และกลุ่มรวม

3) ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนครูด้วยกัน สภาพแวดล้อมทางด้านสังคมในโรงเรียนขึ้นอยู่กับครูและเพื่อนครู ในความร่วมมือที่ดีและการช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการจัดกิจกรรม หรือการดำเนินการสอน จะเป็นการสร้างบรรยากาศที่ดีได้ ในทางตรงกันข้าม ถ้าครูในโรงเรียนมีความขัดแย้งกันผลที่เกิดขึ้นย่อมส่งตรงมายังผู้เรียน และบรรยากาศในชั้นเรียนเช่นเดียวกัน

นอกจากนี้ การที่ครูมีความรู้เกี่ยวกับผู้เรียน ลักษณะนิสัยของผู้เรียนในสภาพของแต่ละคน และในลักษณะกลุ่มก็มีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากนักเรียนที่รวมกันอยู่ในโรงเรียนมาจากครอบครัวหลายประเภท จากสิ่งแวดล้อมหลายแบบ และนักเรียนเองยังมีความแตกต่างกันในด้านอายุ เพศ ระดับสติปัญญา ทักษะ และความสามารถอื่นๆ เมื่อมาอยู่รวมกันในสภาพที่เป็นโรงเรียน ใช้ชีวิตร่วมกัน ดำเนินกิจกรรมร่วมกันย่อมเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ทั้งต่อ

รายบุคคล และต่อกลุ่ม การใช้ชีวิตร่วมกันในโรงเรียนในชั้นเรียน ในกลุ่ม ย่อมมีผลต่อสภาพการเรียนรู้การสอนและการเรียนรู้

อย่างไรก็ตาม ในการจัดสภาพแวดล้อมเพื่อสร้างบรรยากาศในชั้นเรียนให้เป็นที่น่าสนใจนั้น ครูจะต้องคำนึงถึงพฤติกรรม และแนวความคิดของผู้เรียน ในด้านต่อไปนี้ เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการจัดกิจกรรมการสอนให้สอดคล้องกัน คือ

1) ความต้องการของนักเรียนในการเรียนรู้ หรือความเข้าใจในเนื้อหาวิชาของนักเรียน อาจจะแตกต่างไปจากจุดมุ่งหวังของผู้สอน ในบางครั้งกิจกรรมบางอย่างที่ครูนำมาใช้กับนักเรียน โดยคิดว่าจะเหมาะสมดี แต่สำหรับผู้เรียนแล้วอาจจะเห็นว่าเป็นกิจกรรมที่ไม่เหมาะสม ค่อนข้างล้าสมัย และไม่ให้ความสนใจในกิจกรรมนั้น ตามที่ครูมุ่งหวัง

2) ความต้องการของนักเรียนแต่ละคนย่อมแตกต่างกัน ดังนั้นการเสริมแรง หรือการชมเชยนักเรียนคนหนึ่งอาจจะดี แต่สำหรับนักเรียนบางคนอาจจะไม่มีการตอบสนอง

3) นักเรียนส่วนมากมีความต้องการที่จะรู้ผลของกิจกรรมที่ตนได้ทำไปแล้วเพื่อเป็นการเสริมแรงสำหรับการดำเนินกิจกรรมต่อไป ครูจึงควรสนองตอบความต้องการของผู้เรียนในด้านนี้ในทันที

4) นักเรียนจะมีความสนใจในการทำกิจกรรมที่ต่อเนื่องกัน ให้ผลตอบสนองในแนวทางเดียวกัน และเป็นไปด้วยความยุติธรรม เช่น เมื่อนักเรียนทำกิจกรรมหนึ่งได้รับผลตอบแทนเป็นรางวัล และไม่ควรถูกได้รับการลงโทษเมื่อทำกิจกรรมในลักษณะเดียวกัน

สำนักเลขาธิการคุรุสภา 2539 ได้กำหนดจรรยาบรรณครู 9 ประการดังต่อไปนี้

1. ครูต้องรักและเมตตาศิษย์ โดยให้ความเอาใจใส่ช่วยเหลือ ส่งเสริมให้กำลังใจในการศึกษาเล่าเรียนแก่ศิษย์โดยเสมอหน้า

2. ครูต้องอบรม สั่งสอน ฝึกฝน สร้างเสริมความรู้ ทักษะ และนิสัยที่ถูกต้องดีงามให้ เกิดแก่ศิษย์อย่างเต็มความสามารถ ด้วยความบริสุทธิ์ใจ

3. ครูต้องประพฤติ ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์ทั้งกาย วาจา และจิตใจ

4. ครูต้องไม่กระทำตนเป็นปฏิปักษ์ ต่อความเจริญทางกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์ และสังคมของศิษย์

5. ครูต้องไม่แสวงหาประโยชน์ อันเป็นอามิสสินจ้างจากศิษย์ในการปฏิบัติหน้าที่ตามปกติ และไม่ใช้ให้ศิษย์กระทำการใดๆ อันเป็นการหาประโยชน์ให้แก่ตนเองโดยมิชอบ

6. ครูย่อมพัฒนาตนเอง ทั้งในด้านวิชาชีพ ด้านบุคลิกภาพ และวิสัยทัศน์ให้ทันต่อการพัฒนาทางวิทยาการ เศรษฐกิจ สังคม และการเมืองอยู่เสมอ

7. ครูย่อมรักและศรัทธาในวิชาชีพครู และเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรวิชาชีพครู

8. ครูพึงช่วยเหลือเกื้อกูลครูและชุมชน ในทางสร้างสรรค์

9. ครูพึงประพฤติ ปฏิบัติตนเป็นผู้นำในการอนุรักษ์ และพัฒนาภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทย

การจัดสภาพแวดล้อมของกิจกรรมการเรียนการสอน

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เป็นที่น่าสนใจแก่ผู้เรียน จะเป็นอีกแนวทางหนึ่งในการสร้างสภาพแวดล้อม เพื่อช่วยให้เกิดบรรยากาศที่ดีในการเรียนได้ กิจกรรมต่างๆ ที่จัดให้แก่ผู้เรียนนั้นอาจจะมีเกมต่างๆ ที่น่าสนใจ รวมทั้งเป็นการจัดกิจกรรมเพื่อให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียน และให้นักเรียนได้เรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ ซึ่งรวมถึง ความพร้อมของครูในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน บุคลิกภาพของครู วิธีการที่จะส่งเสริม เข้าใจ และเข้าใจความอยากรู้อยากเห็น ของนักเรียน ในระหว่างการเรียนการสอน ครูจะสามารถจัดสภาพแวดล้อมในการเรียนเพื่อให้ผู้เรียนสนใจการเรียนได้ดังต่อไปนี้

1. สร้างความสนใจในการเรียนเมื่อเริ่มบทเรียน

ครูจะต้องมุ่งให้ผู้เรียนสนใจการเรียนตลอดชั่วโมงของการสอน โดยสร้างความสนใจให้แก่ผู้เรียนตั้งแต่เริ่มต้นสอน การเริ่มต้นสอนด้วยการดู หรือส่งเสียงดังแก่นักเรียน เพื่อเรียกร้องความสนใจนั้น นักเรียนจะหยุดงานอื่นๆ และให้ความสนใจเฉพาะเมื่อครูส่งเสียงดังเท่านั้น เมื่อครูหยุดส่งเสียงดัง นักเรียนจะไม่สนใจการเรียนเช่นเดิม ครูควรเริ่มต้นในลักษณะที่เป็นสัญญาณว่า การเรียนการสอนจะเริ่มต้นแล้ว ครูบางคนอาจจะเริ่มจากการบอกให้นักเรียนเปิดหนังสือเรียนหน้าที่ต้องการ หรือบอกกล่าวว่าเราจะเริ่มต้นเรียนกันในเรื่องอะไร หรือจากการถามคำถาม สิ่งต่างๆ นี้จะเป็นการบอกให้เรารู้ว่า กิจกรรมการเรียนต่างๆ ในชั่วโมงที่แล้วได้สิ้นสุดลง และเราจะมาเริ่มกิจกรรมการเรียนใหม่ต่อไป หลังจากนั้นครูควรหยุดดูความสนใจของนักเรียน โดยใช้เวลาเพียงเล็กน้อย และเริ่มกิจกรรมการเรียนการสอนต่อไป อย่างไรก็ตาม ในกรณีที่นักเรียนบางคนยังไม่สนใจกิจกรรมการเรียนต่อไป ครูควรเรียกชื่อนักเรียน หรือใช้คำสั่งสั้นๆ เท่านั้น

2. ดำเนินการสอนให้เป็นที่น่าสนใจ

ในระหว่างการสอน ครูควรให้การสอนดำเนินไปเรื่อยๆ ไม่ควรใช้เวลานานเกินไปสำหรับเรื่องเล็กๆ น้อยๆ เช่นรอคำตอบจากนักเรียนคนเดียวคนหนึ่ง เมื่อครูถาม ซึ่งจะทำให้เพื่อนนักเรียนคนอื่นๆ เบื่อหน่าย หรือขาดความสนใจในการเรียน หรือรอเวลาเมื่อนักเรียนส่งผ่านรูปภาพ หรืออุปกรณ์การสอนอื่นๆ ไปรอบๆ ห้องเรียน นักเรียนจะเบื่อหน่ายการเรียนเมื่อต้องรอคำตอบ หรือเมื่อนักเรียนคนเดียวคนหนึ่งตอบผิด ครูจะอธิบายทบทวนอีกโดยใช้เวลานาน ครูควรสรุปคำอธิบายให้สั้น เมื่อเห็นว่านักเรียนส่วนใหญ่เข้าใจบทเรียนแล้ว การถามคำถามก็เช่นเดียวกัน ควรถามในเรื่องสำคัญเท่านั้น และให้ความสำคัญแก่นักเรียนส่วนใหญ่ที่สนใจการเรียน ถ้านักเรียนบางคนไม่เข้าใจบทเรียน ครูอาจจะเรียกมาให้ทำงาน หรืออธิบายเพิ่มเติมนอกเวลาเรียน

3. ดูแลและเอาใจใส่นักเรียนระหว่างการสอน

ครูควรจะได้กวาดสายตาไปทั่วๆ ห้องเพื่อดูแลนักเรียนทั้งหมดในระหว่างการสอน ซึ่งจะทำให้นักเรียนยังคงความสนใจในบทเรียน เมื่อรู้ว่กำลังอยู่ในสายตาของครู ไม่ควรใช้เวลา นานเกินไปสำหรับการเขียนบนกระดานดำ หรือใช้สายตาเฉพาะนักเรียนที่กำลังยืนตอบคำถาม ของครู หรือดูในหนังสือเรียนแต่เพียงอย่างเดียวเท่านั้น

4. กระตุ้นความสนใจของนักเรียนเป็นระยะๆ

นักเรียนจะเริ่มรู้สึกเบื่อหน่ายการเรียนในสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปแล้ว หรือในสิ่งที่สามารถ คาดเดาได้ล่วงหน้า ดังนั้นในการเรียนการสอน ครูควรจะเปลี่ยนแปลงสิ่งต่างๆ บ้างเพื่อกระตุ้น ความสนใจของนักเรียนให้คงอยู่ตลอดชั่วโมงการเรียน เช่น การเปลี่ยนน้ำหนักเสียงในการบรรยาย หรือการอธิบาย การแสดงท่าทางประกอบการสอน หรือใช้เทคนิคการสอนอื่นๆ ที่ผู้เรียนไม่ สามารถคาดเดาได้ ครูควรใช้เทคนิคการสอนผสมกันในหลายรูปแบบ เช่น การบรรยาย ร่วมกับการ สาธิต หรือ การแบ่งกลุ่มการเรียน การถามคำถามเพื่อการอภิปราย หรือการให้นักเรียนช่วย กันเสนอความคิดเห็นในการแก้ปัญหาที่ครูตั้งเป็นสมมติฐานขึ้น ซึ่งสิ่งต่างๆ เหล่านี้ควรอยู่ใน ขอบเขตของเนื้อเรื่องที่สอนด้วย

5. พยายามให้นักเรียนมีส่วนร่วม

การที่นักเรียนได้มีโอกาสร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน นอกเหนือจากการ แสดงการสาธิต หรือการอ่านออกเสียงในชั้นเรียน ซึ่งจะทำให้นักเรียนสนใจการเรียนแล้ว ครูควร จัดกิจกรรมอื่นๆ ที่นักเรียนไม่สามารถคาดเดาได้ เช่นการถามคำถามนักเรียน ครูควรตั้งคำ ถามก่อน เว้นระยะเวลาเล็กน้อยให้นักเรียนได้คิด แล้วจึงเรียกชื่อนักเรียนให้ตอบคำถามของครู วิธีการนี้จะทำให้นักเรียนต้องเตรียมคำตอบไว้ในใจเมื่อได้ยินคำถามเนื่องจากไม่สามารถคาดเดาได้ว่า ครูจะเรียกนักเรียนคนใดให้ตอบคำถามของครู การถามคำถามเป็นระยะๆ ในระหว่างการสอน จะเป็นวิธีการหนึ่งที่ทำให้นักเรียนสนใจบทเรียน การถามคำถามมีอยู่หลายลักษณะ เช่นเมื่อ นักเรียนตอบคำถามครูแล้ว ครูอาจจะถามนักเรียนคนอื่นอีกว่า เห็นด้วยหรือไม่กับคำตอบของ เพื่อน มีสิ่งใดผิด หรือจะเพิ่มเติมในเรื่องอะไรอีก การถามคำถามในลักษณะนี้ ครูควรระมัดระวัง ไม่ให้เป็นการจับผิดนักเรียนที่ไม่สนใจเรียน แต่เป็นการให้นักเรียนรู้สึกท้าทายที่จะตอบคำถาม ของครู กระตุ้น ใ้ความสนใจของนักเรียน และหลีกเลี่ยงการที่นักเรียนจะสามารถเดาแนวการ สอนของครูว่า กิจกรรมการสอนต่อไปจะเป็นในรูปแบบใด การให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมนั้น ครูจะต้องจัดไม่ให้มากหรือน้อยจนเกินไป จึงสร้างหรือรักษาความสนใจของนักเรียนได้ อย่างไรก็ตาม นักเรียนบางคนที่มีอายุสูงกว่านักเรียนอื่นๆ จะสามารถสังเกตการสอนของครู และสามารถเดา การสอนของครูได้ว่า ครูชอบเรียกนักเรียนที่นั่งอยู่แถวหน้า เมื่อเรียกนักเรียนคนหนึ่งตอบแล้ว มักจะไม่เรียกนักเรียนคนเดิมซ้ำให้ตอบคำถามของครู ครูมักจะไม่ต้องทดสอบนักเรียนที่แสดงที่ทำ

ว่าเข้าใจการสอนของครู แบบฝึกหัดที่ครูนำมาใช้บนกระดานดำมักจะเป็นแบบฝึกหัดในหนังสือแบบเรียน ซึ่งนักเรียนสามารถอ่านได้เอง สิ่งต่างๆ เหล่านี้ เมื่อนักเรียนคาดเดาได้จะทำให้นักเรียนไม่สนใจการสอนของครู หรือสนใจน้อยลง

6. กำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนในบทเรียนให้พอดีกับความสนใจของนักเรียน

เมื่อนักเรียนแสดงท่าทีว่าไม่สนใจบทเรียนหรือกิจกรรมที่ครูกำลังสอนอยู่ ครูควรปรับรวบรัดกิจกรรมนั้นๆ แล้วเริ่มกิจกรรมการสอนในรูปแบบใหม่ที่จะสามารถสร้าง หรือเร้าความสนใจของผู้เรียนได้ เนื่องจากระยะเวลาของความสนใจในบทเรียนของนักเรียนค่อนข้างสั้น ในบางครั้งครูอาจจะฝืนความสนใจของนักเรียน เนื่องจากจำเป็นต้องสอนให้ทันเวลาที่กำหนด การกระทำดังกล่าวทำให้นักเรียนเรียนอย่างไม่ได้ผลเท่าที่ควร ครูควรจัดเวลา เตรียมการสอน กำหนดกิจกรรม หรือกำหนดระยะเวลาสอนให้สอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียน

นอกเหนือจากการจัดกิจกรรมการสอนเพื่อสร้างความสนใจในการเรียนให้แก่ผู้เรียนแล้ว กิจกรรมการสอนในรูปแบบอื่นๆ ที่ครูจะต้องคำนึงถึง เพื่อเป็นการสร้างบรรยากาศที่ดีในชั้นเรียน ควรประกอบด้วย

1) ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความคิดอิสระ มีความใฝ่รู้ที่จะศึกษา ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนสนใจที่จะแสวงหาความรู้ด้วยตนเองอย่างสม่ำเสมอและตลอดไป ไม่ควรเน้นกิจกรรมการสอนที่ให้ผู้เรียนต้องท่องจำ

2) ให้อิสระแก่ผู้เรียนในการเลือกเรียนกิจกรรมตามความสนใจ ดังนั้นกิจกรรมการเรียนการสอนควรจะมีหลากหลาย ผู้เรียนจะสามารถเลือกเรียนได้ตามความพอใจ ทำให้บรรยากาศในการเรียนไม่น่าเบื่อหน่าย

3) ควรจัดระยะเวลาการเรียน การให้ความรู้เนื้อหาวิชา หรือการฝึกปฏิบัติที่พอเหมาะ ไม่ควรใช้เวลานานเกินไป จะทำให้ผู้เรียนเกิดความเบื่อหน่ายได้

4) อุปกรณ์การสอน และส่วนประกอบอื่นๆ ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ ควรเปลี่ยนแปลง และใช้แนวคิดใหม่ในการสอน ไม่ควรใช้รูปแบบเดิมซึ่งมีความจำเจ ทำให้น่าเบื่อหน่ายในการเรียน

5) ส่งเสริมการจัดกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็น หรือมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนและได้มีโอกาสเปลี่ยนอิริยาบถบ้าง ในการเสนอความเห็น หรือในการรับความรู้

การจัดสภาพแวดล้อมของห้องเรียน

ลักษณะของห้องเรียนควรจะต้องเอื้อต่อการเรียนการสอน และดึงดูดความสนใจของผู้เรียนของใช้ที่อยู่ในห้องเรียน เช่น โต๊ะ เก้าอี้ และสิ่งอื่นๆ ควรจะสามารถเคลื่อนที่ได้ เพื่อสะดวกในการจัดกิจกรรมต่างๆ และเนื่องจากนักเรียนจำเป็นต้องอยู่ในห้องเรียนวันละหลายชั่วโมง ลักษณะของห้องเรียนจึงควรอยู่ในสภาพที่จะส่งเสริมความเจริญงอกงามของนักเรียนทั้งกายภาพ สมอง อารมณ์ และสังคมได้ ซึ่งมีข้อสังเกตเกี่ยวกับสภาพของห้องเรียนในด้านต่างๆ เช่น ที่ตั้ง

ของห้องเรียน ทิศทางของแสง การถ่ายเทของอากาศ เสียงรบกวนต่างๆ รวมทั้งการดูแลรักษา ความสะอาด การเก็บรักษาอุปกรณ์ประจำห้องเรียน และความเป็นระเบียบเรียบร้อยของห้องเรียน ขนาดของชั้นเรียนก็เป็นส่วนหนึ่งของลักษณะทางกายภาพที่เกี่ยวข้องกับบรรยากาศของห้องเรียน จำนวนนักเรียนในชั้นเรียนที่แตกต่างกันมีผลต่อการสร้างบรรยากาศที่ดีในห้องเรียนได้ เช่น ชั้นเรียนที่มีนักเรียนจำนวน 20 คน จะแตกต่างกับชั้นเรียนที่มีนักเรียนจำนวน 40-50 คน ซึ่งชั้นเรียนขนาดเล็ก จะทำให้นักเรียนรู้สึกเป็นอิสระในการทำกิจกรรมต่างๆ การดูแลของผู้สอน ก็ทั่วถึง อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบัน การพิจารณาในเรื่องชั้นเรียนจะต้องพิจารณาควบคู่ไปกับ แนวทางในการสอน อุปกรณ์การสอน และทักษะในการสอนของครูด้วย ซึ่งจะทำให้การสอนในชั้นเรียนขนาดกลาง และขนาดใหญ่ประสบความสำเร็จได้เช่นกัน

การจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพของห้องเรียน ควรคำนึงถึงในเรื่องต่างๆ ต่อไปนี้เป็นส่วนประกอบ นอกเหนือจากสิ่งต่างๆ ที่กล่าวไปแล้ว คือ

1. ขนาดของพื้นที่ที่ใช้ในห้องเรียน ซึ่งนอกเหนือจากการจัดวางโต๊ะ เก้าอี้ สำหรับนักเรียนและครู ในสภาพการเรียนปกติแล้ว ในห้องเรียนควรมีพื้นที่เพียงพอสำหรับการจัดโต๊ะ และเก้าอี้ ในกรณีที่ต้องการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในรูปแบบอื่นๆ เช่น จัดให้มีการแบ่งกลุ่มเล็กสำหรับการปรึกษาหารือ หรือรวมกลุ่มใหญ่ สำหรับการอภิปราย ซึ่งครูจะสามารถเดินตรวจดูการจัดกิจกรรมของนักเรียนได้อย่างทั่วถึง

2. ขนาดของห้องเรียน จะต้องเหมาะสมกับจำนวนนักเรียน ไม่ดูแออัดจนเกินไป บริเวณทางเข้าออกห้องเรียนจะต้องไม่คับแคบ รวมทั้งบริเวณโต๊ะครู ทำให้ไม่ดูอึดอัดเมื่อนักเรียนมาส่งงานครู

3. โต๊ะครูซึ่งส่วนใหญ่จะอยู่หน้าชั้นเรียน ในบางแห่งการจัดโต๊ะทำงานของครูให้อยู่หลังห้องก็อาจจะเหมาะสมได้ เนื่องจากการที่ครูนั่งที่โต๊ะทำงานซึ่งอยู่หน้าชั้นเรียน และดำเนินการสอนหรือมอบหมายงานให้นักเรียนทำ นักเรียนจะคาดหวังกิริยาของครูได้ และจะไม่สนใจการเรียน เมื่อเห็นว่าครูให้ความสนใจต่อสิ่งอื่นอยู่ ในกรณีที่โต๊ะครูอยู่หลังห้อง ครูจะต้องยืนและเคลื่อนไหวอยู่เสมอ ในการสอนเมื่ออยู่หน้าชั้นเรียน และเมื่อครูมอบหมายงานให้นักเรียนทำ นักเรียนจะไม่ทราบเลยว่า ครูซึ่งนั่งอยู่หลังห้องนั้น กำลังจับตาดูพฤติกรรมของนักเรียนคนใด ทำให้ต้องระวังตัวอยู่ตลอดเวลา อย่างไรก็ตาม ไม่ว่าโต๊ะทำงานของครูจะอยู่ในตำแหน่งใดของห้องเรียน ครูจะต้องเดินไปซักถามความเข้าใจของนักเรียนที่โต๊ะของนักเรียน มากกว่าที่จะให้นักเรียนเดินมาพบครูที่โต๊ะทำงาน เนื่องจากจะทำให้รบกวนการทำงาน of นักเรียนคนอื่นแล้ว อาจจะทำให้ห้องเรียนเกิดความวุ่นวาย และสับสนได้

4. ในห้องเรียนควรมีที่สำหรับเก็บของใช้ประจำห้องเรียน ประเภทสื่อการสอนต่างๆ ซึ่งครูจะสามารถนำออกมาใช้ได้ทันที ทำให้ไม่ต้องเสียเวลา การที่ครูจะต้องเดินออกไปนอกชั้น

เรียนเพื่อนำสื่อการสอนมาประกอบการสอน อาจทำให้นักเรียนหมดความสนใจ และห้องเรียน อาจจะอยู่ในภาวะที่วุ่นวาย ในกรณีที่ครูไม่อยู่ชั้นเรียนได้

5. สภาพ และบรรยากาศในห้องเรียนจะต้องดูน่าสนใจ และทำให้นักเรียนอยากเรียน เช่นมีความเป็นระเบียบ สะอาดสะอ้าน มีแสงสว่างเพียงพอ มีการตกแต่งบริเวณรอบห้องเรียน อากาศถ่ายเทสะดวก สิ่งเหล่านี้จะทำให้ผู้เรียน รู้สึกพอใจ สนใจที่จะเรียนในห้องดังกล่าว ในทางตรงกันข้าม ถ้าห้องเรียนไม่มีบรรยากาศที่ดีในการเรียน ผู้สอนก็จะต้องใช้การควบคุมชั้นเรียนมากขึ้น ทำให้บรรยากาศค่อนข้างเครียด นักเรียนจะเรียนรู้ได้น้อย และมีความขัดแย้งในการเรียนเพิ่มมากขึ้น

การบริหารงานภายในโรงเรียน

ความสัมพันธ์ระหว่างครูภายในโรงเรียน และระหว่างครูกับผู้บริหารโรงเรียน เป็นองค์ประกอบหนึ่งในการจัดสภาพการเรียนการสอนเพื่อสร้างบรรยากาศภายในโรงเรียนเช่นเดียวกัน ในกรณีที่ครู และผู้บริหารมีความเข้าใจที่ดีต่อกัน ผลดีย่อมจะเกิดขึ้นต่อผู้เรียนด้วย และทำให้เกิดบรรยากาศที่ดีในการเรียนการสอน ในทางตรงกันข้าม ถ้าผู้บริหาร และบุคลากรในโรงเรียนมีความขัดแย้งกัน ย่อมมีผลต่อผู้เรียนเช่นเดียวกัน เนื่องจากการดำเนินงานในแต่ละส่วนของโรงเรียนอาจจะไม่ประสานงานกัน ก่อให้เกิดความสับสนในการจัดการเรียนการสอนได้ ดังนั้นผู้บริหารงานของโรงเรียนควรบริหารงานในลักษณะที่เอื้อต่อการสร้างบรรยากาศที่ดีต่อการเรียนการสอนของครูในแนวทางต่อไปนี้

- 1 ให้ความร่วมมือกับผู้สอนในการจัดทำหรือจัดสร้างวัสดุ อุปกรณ์การสอน ที่น่าสนใจสำหรับการใช้ในชั้นเรียน
- 2 จัดให้มีบริการการแนะแนวทางการศึกษาแก่ผู้เรียน เพื่อรับฟังและแก้ปัญหาในด้าน การเรียนการสอนให้แก่ผู้เรียน
- 3 ส่งเสริมให้บุคลากรในโรงเรียนได้มีโอกาสแสวงหาความรู้เพิ่มเติม จากการศึกษาแนวคิดและวิธีการสอนที่ทันสมัยจากสถาบันการศึกษาที่สูงกว่า
- 4 ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างบ้านและโรงเรียน โดยใช้ผู้เรียนเป็นสื่อกลาง และสนับสนุนให้ผู้เรียนได้มีโอกาสรับความรู้จากชุมชน และช่วยเหลือชุมชนด้วย

การสร้างบรรยากาศในชั้นเรียน

ในการดำเนินการเรียนการสอนในชั้นเรียนนั้น ผู้สอนจำเป็นจะต้องคำนึงถึงวิธีการต่างๆ เพื่อเป็นแนวทางในการจัด และส่งเสริมบรรยากาศในชั้นเรียนให้เป็นที่น่าสนใจ เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจการเรียน ซึ่งเป็นแนวทางหนึ่งที่จะสามารถทำให้การดำเนินการสอนของครูประสบความสำเร็จได้

การสร้างแรงจูงใจ

เพื่อให้การเรียนการสอนในชั้นเรียนประสบความสำเร็จ และเป็นการสร้างบรรยากาศที่ดีในชั้นเรียน ผู้สอนจะต้องสามารถเข้าใจและใช้เทคนิคการสร้างแรงจูงใจให้แก่ผู้เรียน เพื่อนำมาปรับกิจกรรมการสอนให้สอดคล้องกับผู้เรียนได้ ในการสร้างแรงจูงใจให้แก่ผู้เรียนนั้น ครูควรจะได้พิจารณาในเรื่องต่อไปนี้

1. สร้างบรรยากาศในห้องเรียนให้น่าสนใจต่อการเรียน

ผู้สอนจะต้องสร้างบรรยากาศในห้องเรียน ให้ผู้เรียนรู้สึกสนใจที่จะศึกษา หรือเรียนในห้องเรียน ซึ่งเป็นที่ยอมรับของเพื่อนนักเรียนด้วยกัน และครู รวมทั้งมีความรู้ลึกกว่าการเรียนในเรื่องนั้นๆ ไม่อยากจนเกินความสามารถของตนเอง และการเรียนในช่วงเวลานั้นๆ มีคุณค่าต่อการเรียน หรือการที่จะต้องศึกษา

2. ให้ผู้เรียนได้รู้ผลความก้าวหน้าในการเรียนของตนเอง

การที่ผู้เรียนทราบว่าตนเองมีความรู้เพิ่มมากขึ้น มีความก้าวหน้าในการเรียน และสามารถเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ของตนเองในปัจจุบัน กับการเรียนรู้ครั้งล่าสุด หรือในบางครั้งได้ทราบข้อบกพร่องของตนเอง และแนวทางการแก้ไข ก็จะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนสนใจเรียน และแก้ไขข้อบกพร่องนั้น และพร้อมที่จะปรับปรุงตนเองในทางที่ดีขึ้นต่อไป

3. สนับสนุนให้นักเรียนทำงานร่วมกับเพื่อนนักเรียนด้วยกัน

นักเรียนส่วนใหญ่จะสนใจ และชอบทำงานร่วมกับเพื่อนนักเรียนด้วยกัน ครูควรจัดกิจกรรมการสอนในลักษณะดังกล่าวในชั้นเรียน เมื่อเห็นว่านักเรียนเริ่มไม่สนใจการสอนในลักษณะการบรรยายของครู การจัดกิจกรรมในลักษณะนี้ ได้แก่ การให้นักเรียนรวมกลุ่มกับเพื่อน ถกเถียงปัญหาหรือเพื่อแก้ไขปัญหา การแสดงบทบาทสมมติ และอื่น ๆ

4. สร้าง หรือเร้าความสนใจของนักเรียน

ผู้สอนควรกระตุ้น หรือเร้าความสนใจของนักเรียนให้เกิดความใคร่รู้ในเนื้อหาวิชาที่เรียน เห็นประโยชน์ และคุณค่า นอกจากนี้การเลือกวิธีการสอนที่เหมาะสม และมีขั้นตอนในการสอน จะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนสนใจเรียนเพิ่มมากขึ้น การเรียนการสอนในช่วงหนึ่งๆ หรือคาบหนึ่งๆ ถ้าผู้สอนใช้วิธีการสอนเพียงแบบเดียว โดยไม่เปลี่ยนแปลงตั้งแต่ต้นชั่วโมง จนท้ายชั่วโมง จะทำให้ผู้เรียนเบื่อหน่าย ไม่มีความตื่นเต้น น่าสนใจ โดยเฉพาะถ้าผู้สอนยึดการสอนที่ให้ตนเองเป็นศูนย์กลางด้วยแล้ว เพราะผู้เรียนไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนเท่าที่ควร แต่ถ้าผู้สอนนำวิธีการสอนแบบต่างๆ มาผสมผสานเข้าด้วยกัน มีกิจกรรมการเรียนการสอนหลายๆ แบบอันจะส่งเสริมให้ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมได้ ย่อมทำให้ผู้เรียนรู้สึกตื่นเต้น สนใจและมีความต้องการที่จะเรียนโดยไม่คิดว่าถูกบังคับ

5. ให้อาหารว่างแก่นักเรียน

การให้อาหารว่าง นับว่าเป็นแนวทางที่ให้ผลดีประการหนึ่ง ในการสร้างแรงจูงใจ เมื่อ นักเรียนได้ทำกิจกรรมเสร็จสิ้นแล้ว และให้ผลเป็นที่น่าพอใจ ว่างวัลที่ให้นี้อาจจะเป็นในลักษณะ ของรูปธรรม เช่นสิ่งของต่างๆ การให้คะแนน หรือในลักษณะของนามธรรมก็ได้ เช่นการยกย่อง ชมเชย การประกาศต่อหน้าเพื่อนนักเรียนด้วยกัน เพื่อให้เกิดความภูมิใจ ซึ่งการให้อาหารว่างแก่นักเรียนนี้ จะทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกที่จะรักษาผลการเรียนของตนให้ดีขึ้น หรืออย่างน้อยที่สุด รักษาให้คงที่ไว้ รวมทั้งการเป็นที่ยอมรับในการทำกิจกรรมของนักเรียนต่อผู้ปกครอง เพื่อน และ บุคคลอื่นด้วย

ดังนั้น เป็นหน้าที่ของผู้สอนที่จะต้องสร้างแรงจูงใจในการเรียน เพื่อเป็นการสร้างบรรยากาศในการเรียน ซึ่งในการสร้างแรงจูงใจให้นักเรียนนั้น ครูควรดำเนินการดังต่อไปนี้

1. คำนึงถึงความต้องการและความสนใจของผู้เรียนว่ามีความแตกต่างกันในแต่ละบุคคล และในแต่ละกลุ่มที่ไม่เหมือนกัน

2. กำหนดจุดประสงค์การสอนให้ชัดเจน เพื่อให้ผู้เรียนได้มีส่วนในการดำเนินกิจกรรม และสนใจเนื้อหาวิชาที่จะเรียน

3. ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความมั่นใจในการเรียน อย่างประสบความสำเร็จ โดยการให้ความรู้ เนื้อหาวิชาที่เข้าใจง่าย กล่าวชมเชยเมื่อผู้เรียนทำงานเป็นผลสำเร็จ และส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ใช้ความสามารถของตนเองอย่างอิสระในการเรียนรู้ และพัฒนาตนเอง

4. ให้ผู้เรียนได้ดำเนินกิจกรรมที่เป็นประโยชน์แก่วิถีชีวิตของตนเอง เพื่อให้เห็นว่าเป็นกิจกรรมที่มีประโยชน์ และมีคุณค่าต่อการดำเนินชีวิต

5. หลีกเลี่ยงการสร้างบรรยากาศที่ไม่พึงประสงค์ โดยการมอบหมายงานที่น่าเบื่อ หน่ายให้แก่ผู้เรียน การทำโทษนักเรียน หรือการให้นักเรียนทำงานที่ซ้ำๆ กันมากเกินไป

การควบคุมชั้นเรียน

การเรียนการสอนจะดำเนินไปด้วยดีในชั้นเรียนถ้านักเรียนมีระเบียบวินัยที่ดี การสร้าง ระเบียบวินัยให้แก่ผู้เรียนนั้น ขึ้นอยู่กับพฤติกรรมของผู้สอนเป็นประการสำคัญ ผู้สอนจะต้องมี ความมั่นคง และแน่วแน่ในการตัดสินใจ มีความยุติธรรม และมีความเป็นกันเองกับนักเรียน แนว ทางการควบคุมชั้นเรียน เพื่อให้ให้นักเรียนรักษาระเบียบวินัยที่ดีนั้นยังไม่มีวิธีการใดที่แน่นอน สำหรับข้อเสนอแนะที่เห็นว่าจะน่าจะเป็นประโยชน์ต่อผู้สอนในการควบคุมชั้นเรียนมีดังนี้

1. ครูประจำชั้นควรศึกษาความประพฤติ และรู้จักนักเรียนของตนเอง จากระเบียบนัก เรียนของโรงเรียน ไม่ควรมีอคติกับนักเรียนโดยการฟังคำบอกเล่าจากครูคนอื่น

2. พยายามจดจำชื่อของนักเรียนในชั้นให้ได้โดยเร็ว รู้จักกลุ่มของนักเรียนแต่ละกลุ่ม ว่าใครเป็นเพื่อนสนิทของใคร อยู่กลุ่มใด มีความเหมือนกันในด้านใด และจัดนักเรียนให้นั่งเรียน

ตามความเหมาะสม แยกนักเรียนที่ชอบคุยกันโดยจัดให้ที่นั่งหน้าห้องเรียน หรือด้านข้าง ของห้องเรียน

3 เตรียมการสอน ทดลองการใช้อุปกรณ์การสอนที่ได้จัดเตรียมไว้ และอุปกรณ์อื่นๆ เพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้น

4 การมอบหมายงานให้นักเรียน หรือการให้การบ้านควรจะดูความเหมาะสม ความยากง่าย รวมทั้งควรชี้แจงวิธีการทำงานให้ชัดเจน ไม่ควรมอบหมายงานให้ทำเพื่อเป็นการลงโทษผู้เรียน

5 การที่นักเรียนได้รับการชมเชย และเป็นที่ยอมรับของเพื่อนๆ นักเรียนด้วยกัน จะทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมที่ดี มากกว่า การที่ถูกครูดุ ว่ากล่าวให้ได้ாய และถูกลงโทษ

6 ไม่ควรลงโทษนักเรียนทั้งชั้น เนื่องจากนักเรียนเพียงกลุ่มเดียว หรือนักเรียนเพียงคนเดียวทำความผิด

7 การว่ากล่าวตักเตือนนักเรียนให้ได้ாய จะทำให้นักเรียนที่ไวต่อความรู้สึกมีความเสียใจ ซึ่งควรใช้วิธีการนี้ให้น้อยที่สุด

8 ในบางครั้งควรจัดการสอนให้แปลกไปจากการสอนธรรมดาๆ ที่เคยกระทำอยู่เสมอ ซึ่งจะทำให้นักเรียนสนใจการเรียนขึ้น นักเรียนส่วนใหญ่จะให้ความร่วมมือดีขึ้นเมื่อครูจัดกิจกรรมการสอนที่แปลกไปจากธรรมดา

9 หลีกเลี่ยงการโต้เถียงกับนักเรียน ไม่ควรตะโกน หรือพูดเสียงดังกับนักเรียนโดยใช้อารมณ์ ควรใช้วิธีการอย่างสงบ เช่นหยุดการพูด หรือการสอนชั่วคราว และคอยจนกว่าเหตุการณ์ต่างๆ จะดีขึ้น

10 ในบางกรณีครูอาจจะทำเป็นมองไม่เห็นพฤติกรรมที่ไม่สมควรของนักเรียนบ้าง ถ้าเป็นกรณีเล็กๆ น้อยๆ

11 หลีกเลี่ยงการทำโทษโดยใช้วิธีการรุนแรง เช่นการตี แต่ควรแจ้งฝ่ายปกครอง ในกรณีที่นักเรียนมีพฤติกรรมที่มิชอบ

12 ปลุกฝังให้นักเรียนเห็นคุณค่าและประโยชน์ของการมีระเบียบวินัย ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนพยายามที่จะรักษาระเบียบวินัย

13 ในบางครั้งการปรับความเข้าใจกันระหว่างครูและนักเรียน หรือเพื่อนนักเรียนด้วยกัน และความเห็นอกเห็นใจกันจะช่วยปรับพฤติกรรมของผู้เรียนไปในทางที่ดีขึ้นได้

ในเรื่องการเรียนการสอนนั้น ส่วนใหญ่ผู้สอนจะมีปัญหาในด้านการควบคุมชั้นเรียน หรือการรักษาระเบียบวินัย ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการสร้างบรรยากาศในชั้นเรียน ในปัจจุบันแนวความคิดใหม่จะละเว้นการทำโทษในลักษณะรุนแรงแก่นักเรียน แต่จะเน้นและส่งเสริมให้นักเรียนมีความรับผิดชอบในพฤติกรรมของตนที่ได้กระทำไป รวมทั้งให้ผู้สอนจัดประสบการณ์การเรียนการสอนที่น่าสนใจให้แก่ผู้เรียน

การที่นักเรียนขาดระเบียบวินัยในชั้นเรียนนั้น ผู้สอนจะต้องพยายามศึกษาถึงสาเหตุของการเกิดพฤติกรรมนั้น และหาแนวทางในการแก้ไข รวมทั้งปรับปรุงการสอนของตนเอง เพื่อสร้างความสนใจในการเรียนให้แก่ผู้เรียน ปัญหาเกี่ยวกับการที่ผู้เรียนขาดระเบียบวินัยอาจจะแก้ไขได้ ถ้าผู้เรียนมีความพอใจที่จะเรียน เพลิดเพลินในการทำกิจกรรมการเรียนการสอนที่ครูจัดขึ้น และเห็นว่าตนเองมีความรู้ มีความเหมาะสมในการทำกิจกรรมนั้น

การแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียน

สาเหตุที่นักเรียนมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ขาดระเบียบวินัยในชั้นเรียน อาจจะเป็นเนื่องจากสาเหตุหลายประการ เช่น นักเรียนอยู่ในวัยรุ่น ต้องการให้ผู้อื่นปฏิบัติกับตนในลักษณะของผู้ใหญ่ ต้องการความเป็นอิสระ ขาดความอบอุ่นและการเอาใจใส่จากบิดามารดา มีปัญหาทางครอบครัว สภาพของห้องเรียนไม่เหมาะสม แต่ส่วนใหญ่แล้ว การที่นักเรียนมีพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ในชั้นเรียน อาจจะมีสาเหตุมาจากการที่ครูขาดบุคลิกภาพที่ดีในการคุมชั้นเรียน นักเรียนไม่เห็นความสำคัญของการรักษาระเบียบวินัยในชั้นเรียน และสิ่งสำคัญก็คือ ครูไม่ได้เตรียมการสอนที่ดี และดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนไม่เป็นที่น่าสนใจของนักเรียน

พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียนซึ่งพบเห็นอยู่เสมอ ๆ ในชั้นเรียนมีดังต่อไปนี้

1. ก้าวร้าว นักเรียนในห้องเรียนบางคนจะก้าวร้าวต่อเพื่อนนักเรียนด้วยกัน หรือต่อครูด้วยวาจา หรือด้วยการกระทำ เช่น ชอบแกล้งเพื่อน ข่มขู่ ทำร้าย หรือพูดจาทำร้ายจิตใจเพื่อนนักเรียนด้วยกัน ประชดประชัน หรือทำเสียงดูหมิ่นเพื่อน ครูจะต้องแก้ไขพฤติกรรมของนักเรียนดังกล่าวในทันที หรือขอความร่วมมือจากฝ่ายปกครองของโรงเรียน

2. มีความประพฤติไม่ดี เช่น ชอบโกหก หลอกหลวง หรือขโมยของเพื่อน ซึ่งครูจะต้องกวาดขันเอาใจใส่แก่นักเรียน หรือปรึกษาผู้เชี่ยวชาญ เพื่อแก้ไขลักษณะนิสัยดังกล่าว

3. คือ ไม่ทำตามคำสั่งของครู เช่น ไม่ทำการบ้าน ไม่ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมในชั้นเรียน หรือในกลุ่มเพื่อน ซึ่งพฤติกรรมในลักษณะนี้ ครูจะต้องเชิญผู้ปกครอง และตัวนักเรียนเองมาร่วมกันปรึกษาหารือ ทำความเข้าใจ และหาทางแก้ไข

4. ขอบรบกวนการเรียนการสอน นักเรียนบางคนจะพูดคุยกับเพื่อนนักเรียนด้วยกัน ในระหว่างการเรียนการสอนด้วยเสียงที่ค่อนข้างดัง ตะโกนถามเพื่อน เดินไปมาในห้องเรียนตามความต้องการของตนเอง โยนของให้เพื่อน แสดงท่าทางตลกเมื่อครูเรียกให้ตอบเพื่อให้เพื่อนนักเรียนหัวเราะ พฤติกรรมในลักษณะนี้ ครูควรว่ากล่าวตักเตือนให้นักเรียนแก้ไขพฤติกรรมให้ถูกต้อง การละเลยและเห็นว่าเป็นพฤติกรรมเพียงเล็กน้อยเท่านั้น จะทำให้เกิดผลร้ายแก่นักเรียนในเบื้องหน้าได้

5. ไม่สนใจการเรียน นักเรียนบางคนจะนั่งเหม่อลอย ไม่สนใจการสอนของครู ตอบคำถามไม่ได้ ไม่เอาใจใส่คำถามของครู หรืองานที่ได้รับมอบหมาย ครูจะต้องให้ความสนใจแก่นักเรียน แนะนำทางการเรียนใหม่ สร้างบทเรียนที่น่าสนใจ และพยายามจูงใจให้นักเรียนตอบคำถามของครู

เมื่อครูเห็นว่านักเรียนมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ดังกล่าว เป็นหน้าที่ของครูที่จะต้องศึกษา และหาแนวทางแก้ไขพฤติกรรมของนักเรียน ซึ่งมีอยู่หลายรูปแบบด้วยกันดังนี้

1. ครูไม่ควรให้ความสนใจพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียน ผู้เรียนจะปฏิบัติหรือกระทำพฤติกรรมนั้นๆ ต่อไปจนเบื่อไปเอง

2. ทำให้นักเรียนรู้หรือรับทราบว่าพฤติกรรมนั้นๆ จะไม่ได้รับการตอบสนองไม่ว่าในกรณีใด ๆ ทั้งสิ้น

3. สนับสนุน หรือเสนอทางเลือกให้นักเรียนเปลี่ยนพฤติกรรมไปในทางที่ดี ซึ่งจะ ทำให้ได้รับผลตอบแทนเป็นรางวัลสำหรับพฤติกรรมใหม่นี้

4. สนับสนุนการกระทำอีกรูปแบบหนึ่ง ในทางตรงกันข้าม ซึ่งจะ ทำให้นักเรียนที่มีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์นั้น เกิดความไม่สบายใจ ซึ่งถ้านักเรียนเล็กหรือยุติพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์นั้น นักเรียนก็จะได้รับความสบายใจ และมีสภาพที่ดีกว่าเดิม

5. ใช้วิธีการลงโทษ หรือให้ผลการกระทำที่ไม่ดีต่อนักเรียน ซึ่งจะ ทำให้นักเรียนไม่ประพฤติ หรือมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์อีกต่อไป

การแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียนนั้น โดยทั่ว ๆ ไปแล้วครูควรใช้วิธีการป้องกันไม่ให้เกิดขึ้น หรือเป็นการ “ปราม” พฤติกรรมของนักเรียน โดยการใส่สายตามอง เรียกชื่อนักเรียนเพื่อตักเตือน เดินไปที่โต๊ะของนักเรียนและห้ามการกระทำของนักเรียน หรือถามงาน และการบ้านของนักเรียน เมื่อเห็นว่านักเรียนเริ่มจะมีพฤติกรรมที่รบกวนเพื่อนนักเรียนด้วยกัน

การลงโทษ

การลงโทษ และความรู้สึกกลัวที่จะต้องถูกทำโทษ เป็นอีกวิธีหนึ่งในการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียน แม้ว่าในปัจจุบันจะไม่นิยมใช้กันมากนัก การลงโทษจะทำให้ผู้เรียนรู้สึกกลัว และเป็นการลดความตึงเครียดของผู้สอนซึ่งได้ทำโทษผู้ที่ทำความผิดแล้ว ดังนั้นจุดมุ่งหมายของการลงโทษ หรือสร้างความกลัวที่จะต้องถูกลงโทษ ใ้แก่นักเรียน ซึ่งกระทำโดยผู้ใหญ่โดยทั่ว ๆ ไป มีดังต่อไปนี้

- เป็นการสอนเด็กให้เคารพในสิทธิและหน้าที่
- ห้ามไม่ให้เด็กมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์
- บังคับให้เด็กทำในสิ่งที่เด็กไม่ต้องการทำ หรือยังไม่อยากทำในเวลานั้น
- ทำให้เด็กสนใจการเรียนในชั้น
- กระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจทำงานที่ได้รับมอบหมาย

การทำโทษผู้เรียนไม่ว่าในกรณีใดๆ ก็ตาม ย่อมทำให้นักเรียนเกิดความตึงเครียด มี อารมณ์รุนแรง และขัดข้องใจ แต่ผลที่เกิดตามขึ้นมาั้นจะมีความรุนแรงแตกต่างกันมากหรือน้อย ขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนและครู รวมทั้งลักษณะความแตกต่างกันของนักเรียนเอง ด้วย นักเรียนที่มีลักษณะเปิดเผย อาจจะมีการตอบโต้ค่อนข้างรุนแรง แต่นักเรียนที่ไม่ชอบการ แสดงออก อาจจะไม่พอใจ และมีความรู้สึกเก็บกดเมื่อถูกลงโทษ

วิธีการลงโทษนักเรียนมีอยู่หลายรูปแบบด้วยกัน ซึ่งครูจะต้องใช้วิจารณญาณในการ เลือกใช้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่แตกต่างกันออกไป ดังต่อไปนี้

1. การลงโทษโดยการใช้คำพูด จะเป็นการว่ากล่าวตักเตือนนักเรียน ซึ่งมีอยู่หลาย ระดับด้วยกัน ตั้งแต่การดำหนิการกระทำของนักเรียน จนถึงการกล่าวโทษและวิจารณ์การกระทำ ของนักเรียนให้ได้ยิน ซึ่งเป็นสิ่งที่ครูไม่ควรกระทำต่อนักเรียนอย่างยิ่ง การลงโทษโดยการใช้คำพูด ครูควรเรียกนักเรียนมาดำหนิ และชี้แจงความบกพร่องของนักเรียนเป็นการส่วนตัว หรือในกรณี ที่จำเป็นต้องดูนักเรียนในชั้นเรียน ครูควรใช้คำพูดที่สั้นๆ ได้ใจความ และเน้นน้ำหนักเสียงให้นัก เรียนเข้าใจว่าเป็นการดู หรือดำหนิในเรื่องใด ซึ่งครูจะต้องระวังไม่ให้เป็นการทำลายความรู้สึก ของนักเรียน และจะก่อให้เกิดปัญหา หรือพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์อื่นๆ ตามมา

2. การทำโทษให้อยู่เย็นหลังเลิกเรียน เป็นการทำโทษที่ครูนิยมใช้กันมาก เนื่องจาก นักเรียนจะรู้สึกไม่สบายใจที่จะต้องอยู่ที่โรงเรียนนานกว่าเพื่อนๆ ซึ่งจะทำให้นักเรียนเสียเวลา เล่นของตนเองไป อย่างไรก็ตาม การทำโทษให้นักเรียนอยู่เย็นควรจะควบคู่กับการให้ทำการบ้าน การปรึกษาหารือเพื่อแก้ไขปัญหาของนักเรียน หรือเป็นการเสริมความรู้ให้แก่นักเรียน และ กิจกรรมทางการศึกษาอื่นๆ

3. ตัดสิทธิ์บางอย่างของนักเรียนเพื่อเป็นการลงโทษ เช่นอาจจะไม่ให้เข้าร่วมกิจกรรม หรือไม่ให้ร่วมเดินทางไปทัศนศึกษานอกสถานที่ จนกว่านักเรียนจะมีพฤติกรรมที่ดีขึ้น การตัด สิทธิ์นักเรียนในกรณีนี้ จะกระทำได้ผลดีเมื่อนักเรียนยังมีความต้องการที่จะได้รับรางวัล หรือการ ชมเชย เมื่อกระทำตัวดี มีพฤติกรรมที่เหมาะสม

4. มอบหมายงาน การให้การบ้าน หรือให้ทำรายงานเป็นพิเศษเพิ่มเติม จะเป็นการ เพิ่มภาระให้แก่เด็กนักเรียนมากขึ้น และไม่ได้ผลมากนักในการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนัก เรียน ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับภาระงานของนักเรียนที่ได้รับ และความสนใจ

5. การลงโทษโดยการตี ในปัจจุบันไม่เป็นที่นิยมและเป็นข้อห้ามในบางโรงเรียน ซึ่งจะ เป็นสาเหตุให้นักเรียนได้รับบาดเจ็บ เกิดอันตรายได้ เมื่อครูรู้สึกโกรธ และไม่พอใจพฤติกรรม ของนักเรียน ควรหยุดกิจกรรมชั่วคราวจนกว่าจะมีอารมณ์เย็นขึ้น หรือให้นักเรียนดังกล่าวเดิน ไปพบฝ่ายปกครองของโรงเรียน หรือผู้ที่เกี่ยวข้อง ไม่ควรให้นักเรียนออกนอกห้องเรียน โดยไม่ มีจุดมุ่งหมายที่จะไป ซึ่งจะทำให้นักเรียนมีความพอใจมากกว่า

การลงโทษนักเรียนที่มีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์มีอยู่หลายวิธีด้วยกัน อย่างไรก็ตาม ครูไม่ควรใช้การกดคะแนน หรือให้คะแนนน้อย หรือให้นักเรียนสอบตก เป็นข้อต่อรองในการแก้ไขพฤติกรรมของนักเรียน นอกจากนี้การให้นักเรียนวิ่งรอบสนามก็อาจจะเป็นการทำโทษที่เหมาะสม เฉพาะในวิชาพลศึกษาเท่านั้น เนื่องจากสอดคล้องกับเนื้อหาวิชาที่เรียน ซึ่งการทำโทษนักเรียนในกรณีใดก็ตามครูควรจะได้พิจารณาให้เหมาะสมกับความผิดของนักเรียน ลักษณะทางกายภาพ และจิตใจของนักเรียน รวมทั้งควรให้เหมาะสมกับเนื้อหาวิชาที่นักเรียนเรียนด้วย

สรุป

การจัดสภาพแวดล้อม และการสร้างบรรยากาศในชั้นเรียนมีส่วนสำคัญที่จะทำให้ผู้เรียนสนใจการเรียนเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับผู้สอนในการเลือกวิธีสอนที่เหมาะสม และเข้าใจพฤติกรรมของนักเรียน และเป็นหน้าที่ของผู้สอนในการดำเนินการและจัดสภาพแวดล้อมของห้องเรียน การใช้พื้นที่ในห้องเรียนให้เกิดประโยชน์สูงสุด นอกจากนี้ ผู้สอนยังจำเป็นจะต้องมีส่วนร่วมในการสร้างบรรยากาศในชั้นเรียน ซึ่งรวมถึงการสร้างแรงจูงใจ การควบคุมชั้นเรียน และการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียนด้วย

บรรณานุกรม

- ชัยยงค์ พรหมวงศ์ และคณะ, เอกสารการสอนชุดวิชาประสบการณ์วิชาชีพศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, กรุงเทพฯ, โรงพิมพ์ชวนพิมพ์, 2526.
- Armstrong, David G., & Tom V. Savage, **Secondary Education : An Introduction.** Macmillan College Publishing Company, New York. 1994.
- Callanhan, Joseph F., Leonard H. Clark, & Richard D. Kellough, **Teaching in the Middle and Secondary Schools.** Macmillan Publishing Company, New York. 1992.
- Good, Thomas L., & Jere E. Brophy, **Looking in Classrooms.** Harper & Row, Publishing, New York. 1987.
- Kyriacou, Chris, **Essential Teaching Skills** T.J. Press, Great Britain, 1991.